

تاریخ دریافت مقاله: ۸۳/۶/۱۵

تاریخ بررسی مقاله: ۸۴/۱/۲۵

تاریخ پذیرش مقاله: ۸۴/۷/۱۱

مجله علوم تربیتی و روانشناسی
دانشگاه شهید چمران اهواز، ۱۳۸۴
دوره سوم، سال دوازدهم، شماره ۲
ص ص: ۱۱۳-۱۳۴

بررسی مشکلات درس انشاء فارسی دوره راهنمایی استان خوزستان

حسین الهام پور*

چکیده

تحقیق حاضر برای پاسخ دادن به این سؤال انجام شده که: آیا مشکلات آموزشی درس انشاء را می‌توان شناسایی و دسته‌بندی کرد؟ برای پاسخ دادن به این سؤال از بین کلیه دانش‌آموزان دوره راهنمایی و دبیران درس انشاء در استان خوزستان در سال تحصیلی ۸۰-۷۹، ۱۵۰۰ دانش‌آموز و ۳۰۰ دبیر از پایه‌های سه‌گانه به طور تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند. فهرست مشکلات با بررسی متون پژوهشی و نظرخواهی از دبیران و دانش‌آموزان طی دو پرسشنامه تدوین گردید. سپس داده‌های بدست آمده از اجرای این پرسشنامه‌ها با روش تحلیل عوامل پردازش شدند. یافته‌های پژوهش نشان داد که مشکلات آموزشی درس انشاء از دیدگاه دانش‌آموزان را می‌توان در چهار عامل شامل: (۱) مشکلات ساختاری، (۲) مشکلات اجرایی، (۳) مشکلات تدریس و (۴) راهنمایی و انتخاب موضوع. و همین مشکلات را از دیدگاه دبیران می‌توان در سه عامل (۱) مشکلات مربوط به نوشتن، (۲) مشکلات مربوط به تدریس و (۳) مشکلات آموزشی به ترتیب اولویت دسته‌بندی کرد. مهمترین اهداف درس انشاء را دبیران پرورش نیروی تفکر و تخیل، توانایی نوشتن و فرصت ابراز عقاید و افکار دانسته‌اند.

کلید واژگان: مشکلات آموزش انشاء، دوره راهنمای تحصیلی

* - عضو هیأت علمی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

مقدمه

شده که هر کس خویشتن را صالح و شایسته برای تدریس آن بشناسد. واگذاری تدریس آن به افراد ناوارد و غیر متخصص بر پیچیدگی این مشکلات افزوده است.

هدف اصلی این تحقیق شناسایی مشکلاتی است که دبیران درس انشاء فارسی در مدارس راهنمایی با تدریس آن روبرو هستند. با شناسایی این مشکلات می‌توان اصلاحات لازم را برای بهبود آموزش آن توصیه نمود.

پیشینه تحقیق

هر چند نوشتن یکی از فعالیت‌هایی است که از دیرباز مورد توجه انسانها بوده است و در همه نظام‌های آموزشی نیز به آن توجه شده است، ولی در نظام آموزشی ما پژوهش‌های اندکی پیرامون آن انجام گرفته است. قدیمی‌ترین متن رسمی آموزش انشاء که در ایران به رشته تحریر درآمده کتاب روش نوین در آموزش و پرورش تألیف دکتر عیسی صدیق بوده است. کتاب اصول تعلیم زبان و ادبیات در مدارس ابتدایی، تألیف دکتر حسین رزمجو در سال ۱۳۴۴ با عنوان متن درسی «روش تدریس ادبیات فارسی در مدارس ابتدایی» مورد استفاده قرار گرفته است. در سال ۱۳۵۰ در اولین سمپوزیوم جایگاه تربیت، فرصتی برای بیان دیدگاه‌های صاحب‌نظران و پژوهشگران درباره روش تدریس انشاء بدست آمد. پژوهشگران برای بهبود روش تدریس

زبان و آموزش آن به ویژه زبان رسمی، یکی از مهارتها و دروس اساسی هر نظام آموزشی است. برای آموزش زبان، دانش‌آموزان باید با چهار مهارت اساسی آشنا باشند. این مهارتها عبارتند از: گوش کردن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن. انشاء در واقع همان نوشتن است که از طریق آن دانش‌آموزان با به کارگیری واژه‌ها، عبارات و جملات مناسب و مراعات قواعد دستور زبان، اندیشه‌ها، عواطف و احساسات خود را به صورت مکتوب بیان می‌کنند.

بین مهارت نوشتن با مهارت‌های دیگر آموزش زبان رابطه تنگاتنگی وجود دارد. لذا برای ایجاد این مهارت به پرورش مهارت‌های گوش کردن، صحبت کردن، و تفکر باید توجه کرد. نگارش صحیح همراه با محتوای مناسب برای بیان هر چه بهتر مقصود و منظور برای عموم لازم است. بهترین اندیشه‌های بشر بوسیله نوشتن ثبت و ضبط شده‌اند. درست نوشتن و توانائی ابراز افکار و ایده‌ها در نوشتار نیاز به آموزش دارد. هدف اصلی و کارکردی درس انشاء نیز خلق، ایجاد و پرورش همین توانایی است. هم‌اکنون آموزش این درس در نظام آموزشی ما با نابسامانی و آشفتگی روبروست. این مشکلات شرایطی را پیش آورده که به موجب آن آموزش این درس مهم و حیاتی آن قدر ساده و کم‌ارزش تلقی

در کشور ما درباره درس انشاء پژوهشهای معدودی انجام گرفته که ذیلاً به برخی از یافته‌های آنها اشاره می‌شود.

جوادنژاد (۱۳۶۸) به بررسی جایگاه انشاء در مدارس منطقه مغان پرداخت. یافته‌های این تحقیق حاکی است که دبیران دوره‌های آموزشی لازم را نگذرانیده‌اند؛ مجله‌ها، نشریات و کتابهای مورد نیاز در اختیار دبیران و دانش‌آموزان قرار نمی‌گیرد؛ دانش‌آموزان از توانایی لازم در نوشتن برخوردار نیستند؛ نظام آموزشی اهمیتی به این درس نمی‌دهد؛ ساعات این درس کافی نیست؛ و شیوه نمره‌گذاری معلمان نامناسب است.

کریمی و همکاران (۱۳۷۰) نشان دادند که درصد قابل توجهی از دانش‌آموزان معتقدند تدریس کنونی انشاء در مدارس نامطلوب و معطوف به اهداف نمی‌باشد. معلمان از اهداف درس انشاء آگاهی ندارند؛ در زمینه ادبیات کودکان مطالعه ندارند؛ آموزش ضمن خدمت ندیده‌اند؛ بخشنامه و دستورالعمل لازم را دریافت نداشته‌اند؛ از معیارها و شیوه‌های انشاء بی‌اطلاعند و به این درس اهمیت لازم را نمی‌دهند. اویسی (۱۳۷۲) در بررسی روشهای رایج تدریس انشاء در مدارس ابتدایی یزد به این نتیجه رسید که باید به ساعات درس انشاء جذابیت بیشتری داد تا به رشد حس زیبایی دوستی فطری کودکان کمک شود. ویژگی روشهای رایج تدریس انشاء تقلیدی بودن آن

انشاء در دبستان توجه به موارد زیر را پیشنهاد کردند.

مجهر شدن مدارس به کتابخانه؛ برگزاری مسابقات کتابخوانی و راهنمایی در انتخاب کتاب؛ خواندن و بحث و بررسی کتاب در کلاس؛ آموزش والدین؛ معرفی کتابهای خواندنی به کودکان؛ خواندن انشاء در کلاس؛ نوشتن انشاء در کلاس با مشورت همکلاسان؛ جمله نویسی به عنوان پایه نگارش در کلاس اول؛ و تعیین معیارهای دقیق در نمره‌گذاری انشاء. در دایرةالمعارف تعلیم و تربیت (۱۹۹۰) آمده است که تا سال ۱۹۶۰ نوشتن یک انشاء در طول هفته و تصحیح آن توسط معلم توصیه می‌شد. ولی در حال حاضر در آمریکا گرایش بیشتر به سوی انشاء نویسی غیر رسمی و در میان گذاشتن نوشته‌ها با همکلاسان می‌باشد و تعداد بسیار کمی از نوشته‌ها بطور رسمی توسط معلم تصحیح می‌گردد.

پس از انتشار دومین چاپ کتاب «راهنمایی پژوهشهای مربوط به تدریس انشاء» در آمریکا، مسایل این درس مورد بحث رسانه‌ها قرار گرفت و مشکلات نوشتاری مورد توجه واقع شد. این مشکل اکثریت مردم بود و عموماً دانشجویان و دانشگاهیان خواستار رسیدگی به آن بودند. در سال ۱۹۸۰ آمریکائیان یکی از مشکلات افت تحصیلی را ناتوانی دانش‌آموزان در نوشتن می‌دانستند.

هدفهای تحقیق

۱. شناسایی و دسته‌بندی مشکلات درس انشاء فارسی دوره راهنمایی از دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان .
۲. مقایسه مشکلات دسته‌بندی شده از دیدگاه دانش‌آموزان پایه‌های سه گانه دوره راهنمایی .
۳. مقایسه مشکلات دسته‌بندی شده از دیدگاه دبیران پایه‌های سه گانه دوره راهنمایی .
۴. بررسی شیوه نمره‌گذاری درس انشاء فارسی از دیدگاه دبیران .
۵. بررسی اهداف درس انشاء دوره راهنمایی .
۶. بررسی تنوع موضوعات انشاء در دوره راهنمایی .

انشاء چیست؟

می‌توان انشاء را از لحاظ فرهنگنامه‌ای به پرورش، خلق، نهادن و آغاز کردن دانست. اما در معنی دقیق‌تر انشاء مصدر ثلاثی مزید باب افعال به معنی ایجاد، پرورش و خلق کردن است. در فرهنگ معین نیز به معنی آفریدن، ابتدا کردن، از خود چیزی گفتن، آوردن شعر از خویشتن، سخن‌پردازی و سخن آفرینی آمده است. برای انشاء می‌توان انواعی قائل شد که عبارتند از :

توصیفی (مانند: وصف طبیعت، حوادث، بلایای طبیعی و...)

است. دانش‌آموزان اغلب به رونویسی نوشته‌های دیگران پرداخته و در نوشتن احساس ناتوانی می‌نمایند. نداشتن انگیزه و بی‌میلی در نوشتن و عدم ابتکار و کمک گرفتن از والدین در همه نوشته‌های کودکان به چشم می‌خورد .

بزازی (۱۳۷۳) در بررسی مشکلات درس انشاء دوره ابتدائی در استان کردستان به موارد زیر اشاره می‌کند. تراکم بالای دانش‌آموزان در کلاس، محدودیت دامنه لغات، درک نکردن معنی و مفهوم لغات، ضعف پایه تحصیلی، عدم مطالعه کتابهای غیردرسی، دوزبانگی، کم سواد والدین، کم توجهی معلم به درس انشاء و عدم وجود کتاب درسی مخصوص انشاء .

در هیچکدام از پژوهشهای یاد شده با شیوه‌ای که در این تحقیق مشکلات این درس مطالعه شده‌اند بررسی صورت نگرفته است. در این پژوهش علاوه بر شناسایی مشکلات این درس اقدام به دسته‌بندی و تعیین اولویت آنها نیز شده است. در این پژوهش با روش تحلیل عوامل اقدام به شناسایی مشکلات شده است که خود شیوه‌ای جدید است. یافته‌های این تحقیق می‌تواند به معلمان و مسئولان بازخورد مناسب جهت اصلاح فرآیند آموزش این درس را ارائه نماید .

تصادفی انتخاب شدند در مجموع ۳۰۰ دبیر و ۱۵۰۰ دانش‌آموز در نمونه تحقیق مشارکت داشتند.

۵۵ درصد دانش‌آموزان شرکت کننده در تحقیق دختر و ۴۵ درصد پسر بودند. ۳۲/۵ درصد دانش‌آموز پایه اول، ۳۲/۲ درصد پایه دوم و ۳۴/۵ درصد پایه سوم بودند. ۵۷ درصد دبیران شرکت کننده در تحقیق زن و ۴۳ درصد دیگر مرد بودند. ۲۸/۳ درصد از دبیران در پایه اول، ۳۵/۶ درصد در پایه دوم و ۳۶/۱ درصد در پایه سوم به تدریس اشتغال داشته‌اند. ۶۳ درصد از دبیران فوق دیپلم و ۳۵/۴ درصد لیسانس بوده‌اند. دبیران دیپلم و فوق لیسانس هر کدام کمتر از یک درصد فراوانی داشته‌اند. ۸۰ درصد دبیران هیچ دوره آموزشی برای تدریس انشاء ندیده بودند. ۷۴ درصد دبیران فارغ التحصیل رشته ادبیات و علوم انسانی، ۵/۴ درصد علوم اجتماعی، ۴ درصد روانشناسی و علوم تربیتی و ۵ درصد رشته‌های علوم تجربی و ریاضی بوده‌اند.

روش تحقیق

این پژوهش از نوع علی پس رویدادی است زیرا پژوهشگر بدون هیچ مداخله‌ای اقدام به بررسی مشکلات موجود در انشاء نموده است. طرح تحقیق حاضر از نوع توصیفی-اکتشافی است که با روش تحلیل

روایی تحقیقی (بیان شرح حال انسانها یا بیان شرح حال، رویدادها و حوادث) (مانند تحقیقی پیرامون مسایل اجتماعی، اقتصادی و اخلاقی)

نامه نگاری (مانند نوشتن نامه به دوستان، اطرافیان و درخواستهای اداری و رسمی).

خلاصه نویسی (خلاصه کردن مطالب مقاله‌ها، داستانها و کتابهای خوانده شده) نوشتن درباره هر موضوعی شامل تفکر پیرامون آن موضوع و سپس به نظم و سازمان درآوردن محصول تفکر و نگارش آنهاست.

جامعه آماری و روش نمونه برداری

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دوره راهنمایی استان خوزستان و دبیران درس انشاء فارسی این دوره در سال تحصیلی ۷۹-۸۰ بوده است. با استفاده از روش نمونه‌برداری چندمرحله‌ای تصادفی نمونه تحقیق انتخاب شده است. ابتدا مناطق آموزش و پرورش استان خوزستان برحسب موقعیت جغرافیایی به ۵ حوزه شمال، جنوب، غرب، شرق و مرکز تقسیم شدند. سپس به طور تصادفی از هر حوزه یک منطقه آموزشی انتخاب شد. در مرحله سوم از هر منطقه آموزشی به طور تصادفی ده مدرسه دخترانه و ده مدرسه پسرانه دوره راهنمایی گزیده شدند. در هر مدرسه انتخاب شده از هر پایه یک کلاس و از هر کلاس نیز ۵ دانش‌آموز به طور

عوامل مشکلات بدست آمده دسته بندی شده‌اند.

سطح رضایت بخشی معنی‌دار بودند. از روش روایی محتوا نیز برای بررسی روایی پرسشنامه‌ها استفاده شد. پرسشنامه مشکلات درس انشاء از دیدگاه دانش‌آموزان ۷۰ ماده و دبیران ۶۶ ماده داشت.

ابزار پژوهش

برای شناسایی مشکلات درس انشاء از دیدگاه دانش‌آموزان و دبیران این درس از دو پرسشنامه استفاده شده است. از آنجا که پرسشنامه‌های استاندارد وجود نداشت، به روشی که در ادامه خواهد آمد اقدام به ساخت آنها شد. برای ساخت پرسشنامه‌ها ابتدا با مراجعه به ادبیات موضوع و پژوهشهای انجام گرفته گویه‌های مرتبط استخراج گردید. سپس از نمونه‌های دبیران و دانش‌آموزان خواسته شد بطور مشروح مشکلاتی که در این درس با آن روبرو بوده‌اند بنویسند. پاسخهای گردآوری شده آنها به گویه‌های بسته پاسخ تبدیل شدند. با ترکیب این سؤالات با موارد قبلی دو پرسشنامه تهیه گردید. هر کدام از آنها به طور جداگانه برای تکمیل گویه‌ها و رفع نقص به گروهی دیگر از دانش‌آموزان و دبیران داده شد. حاصل این مرحله بعد از ویرایش ماده‌ها دو پرسشنامه بررسی مشکلات درس انشاء از دیدگاه دانش‌آموزان و دبیران بود. برای بررسی همسانی درونی پرسشنامه‌ها، مجدداً بین دو گروه دیگر از دانش‌آموزان و دبیران که بطور تصادفی انتخاب شده بودند اجرا شدند. ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه دانش‌آموزان و دبیران برابر با ۹۴٪ و ۹۶٪ بود که هر دو در

یافته‌های پژوهش

دسته‌بندی مشکلات از دیدگاه دانش‌آموزان
برای اینکه مشخص شود آیا داده‌ها برای پردازش با روش تحلیل عوامل مناسب هستند از دو آزمون KMO و بارتلت استفاده شده است (آزمون KMO کفایت نمونه و آزمون بارتلت مناسب بودن ماتریس همبستگی را بررسی می‌کنند). مقدار KMO برابر ۰/۹۶ بود (مقدار KMO باید از ۰/۵ بیشتر باشد). مقدار بارتلت نیز برابر با ۹/۲۱۳۷۹ بود که در سطح $P < ۰/۰۰۰۰۰۱$ معنی‌دار بوده است. در مرحله بعد ۷۰ ماده اولیه پرسشنامه دانش‌آموزان با چرخش متعامد یا اورتاگونال (از نوع واریماکس) و حداقل ضریب عاملی ۰/۴۰ با روش عناصر اساسی تحلیل عوامل شدند. حداقل ضریب ۰/۴۰ از این جهت به کار رفت تا هم تعداد ماده‌ها کم شود و هم در عین حال نهایت دقت مبذول شود تا روائی و پایایی عوامل در سطح رضایت‌بخشی باقی بمانند. آزمون اسکری (Scree test) که تعداد عوامل قابل استخراج از داده‌ها را پیشنهاد می‌کند. نشان داد که بر اساس مقدار ارزش ویژه

(مجموع ضرایب عاملی ماده‌های موجود در هر عامل) حداکثر ۴ عامل از داده‌ها قابل استخراج هستند تحلیل عوامل داده‌ها با ۹ چرخش آزمایشی به بهترین ترکیب ماده‌ای و ساختار عاملی خود دست یافت. براساس محتوای ماده‌ها، عوامل نامگذاری شدند. تعداد ماده‌های عامل اول (مشکلات ساختاری) ۱۶، عامل دوم (مشکلات اجرایی) ۹، عامل سوم (مشکلات تدریس) ۸ و عامل چهارم (راهنمایی و انتخاب موضوع) ۷ ماده بودند. در مجموع ۴۰ ماده روی چهار عامل قرار گرفتند و ۳۰ ماده دیگر حذف شدند.

ارزش ویژه (و واریانس تبیین شده) عوامل چهارگانه به ترتیب برابر ۱۰/۶۲ (۱۵/۴ درصد)، ۴/۷ (۸/۵ درصد)، ۴/۵ (۸/۳ درصد) و ۴/۲ (۶/۲ درصد) بود. در مجموع چهار عامل ۳۸/۴ درصد واریانس پرسشنامه مشکلات انشاء در دیدگاه دانش‌آموزان را تبیین می‌کنند. نام عوامل، شماره ماده‌ها، محتوای آنها و بار عاملی عوامل چهارگانه در جدول ۱ تا ۴ آمده است. برای توضیح بیشتر از هر عامل دو ماده که بیشترین بار عاملی در هر عامل داشته‌اند نام برده می‌شود.

عامل اول (مشکلات ساختاری)

ماده ۱۵. در موقع نوشتن انشاء فراموش می‌کنم چه بنویسم.
ماده ۲۰. در تقسیم‌بندی انشاء به بخشهای شروع، متن و نتیجه‌گیری مشکل دارم.

عامل دوم (مشکلات اجرایی)

ماده ۲۷. در نوشتن مشکلات املائی دارم.
ماده ۱۸. انشاء مرا دیگران می‌نویسند.

عامل سوم (مشکلات تدریس)

ماده ۵۷. نحوه نمره دادن به انشاء درست نیست.
ماده ۶. عدم توجه معلم به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان.

عامل چهارم (راهنمایی و انتخاب موضوع)

ماده ۴۱. برای نوشتن معلم راهنمایی لازم را انجام نمی‌دهد.
ماده ۱۶. معلم درباره موضوعات انشاء با دانش‌آموزان بحث و گفتگو نمی‌کند.
برای بررسی همسانی درونی ماده‌های عوامل چهارگانه از ضریب آلفای کراباخ استفاده شده است. ضرایب آلفای بدست آمده برای عوامل چهارگانه به ترتیب برابر با ۰/۸۳، ۰/۷۶، ۰/۶۵ و ۰/۶۷ بود. این ضرایب برای دانش‌آموزان دختر به ترتیب برابر با ۰/۸۳، ۰/۷۲، ۰/۶۴ و ۰/۶۳ بود و برای پسران به ترتیب برابر با ۰/۸۴، ۰/۷۵، ۰/۶۳ و ۰/۶۳ بود. همگی ضرایب در سطح رضایت بخشی معنی‌دار بودند ($P < 0/01$). ضرایب پایایی با روش اسپیرمن- براون و گاتمن همین نتایج را تأیید کرد.

جدول ۱. خلاصه نتایج تحلیل عوامل مشکلات انشاء از دیدگاه دانش‌آموزان عامل شماره (۱) (مشکلات ساختاری)

شماره	نام ماده‌ها	بارعاملی
۱	در موقع نوشتن انشاء فراموش می‌کنم چه بنویسم.	۰/۵۸
۲۰	در تقسیم‌بندی انشاء به بخشهای شروع، متن و نتیجه‌گیری مشکل دارم.	۰/۵۸
۲۶	نمی‌توانم کلمات مناسب برای نوشتن پیدا کنم.	۰/۵۶
۱۰	جملات مناسب برای نوشتن انشاء به ذهنم نمی‌آید.	۰/۵۴
۲۴	نمی‌توانم درباره موضوعات انشاء تمرکز حواس داشته باشم	۰/۵۲
۶	در نوشتن انشاء دلهره و نگرانی دارم	۰/۵۱
۴۶	نمی‌توانم درباره آنچه فکر می‌کنم بنویسم.	۰/۵۰
۵۵	نمی‌توانم درباره چیزهایی که در اطرافم می‌گذرد بنویسم.	۰/۴۹
۲۵	اطلاعات عمومی برای نوشتن انشاء ندارم.	۰/۴۸
۳۱	در نوشتن درباره چیزهایی که می‌بینم یا اتفاقاتی که می‌افتد مشکل دارم.	۰/۴۷
۲۱	روش خلاصه کردن و یادداشت برداشتن از کتابهای غیردرسی را بلد نیستم.	۰/۴۵
۲	نوشتن جملات شروع انشاء برایم مشکل است.	۰/۴۴
۵	حوصله نوشتن انشاء را ندارم.	۰/۴۳
۴۷	نمی‌توانم از تخیل خودم در نوشتن انشاء استفاده کنم.	۰/۴۲
۳	موضوعات انشاء برایم قابل فهم نیستند.	۰/۴۲
۱۳	امتحان درس انشاء برایم مشکل است.	۰/۴۰

جدول ۲. خلاصه نتایج تحلیل عوامل مشکلات انشاء از دیدگاه دانش‌آموزان عامل شماره (۲) (مشکلات اجرایی)

شماره	نام ماده‌ها	بارعاملی
۲۷	در نوشتن انشاء مشکل املائی دارم.	۰/۵۷
۱۸	انشاء مرا دیگران می‌نویسند.	۰/۵۷
۳۴	ناخوانا و بدخط می‌نویسم.	۰/۵۳
۶۷	برای دانش‌آموزان این درس اهمیت ندارد.	۰/۵۳
۶۴	در موقع نوشتن انشاء در کلاس آرامش و سکوت وجود ندارد	۰/۵۲
۵۳	دانش‌آموزان مطالعه غیر درسی کمی می‌کنند.	۰/۵۱
۶۹	موضوعات انشاء کلاس انتخابی نیستند.	۰/۴۵
۱۱	گوش دادن به انشاء دانش‌آموزان دیگر برایم مشکل است.	۰/۴۴
۴۴	تکالیف مربوط به درس انشاء را انجام نمی‌دهم.	۰/۴۰

جدول ۳. خلاصه نتایج تحلیل عوامل مشکلات انشاء از دیدگاه دانش‌آموزان عامل شماره (۳) (مشکلات تدریس)

شماره	نام ماده‌ها	بارعاملی
۵۷	نحوه نمره دادن به انشاء درست نیست و معلم به لخواه نمره می‌دهد.	۰/۵۷
۶۲	معلم در کلاس به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان در نوشتن انشاء توجه ندارد.	۰/۵۱
۶۰	معلم به این درس اهمیت نمی‌دهد.	۰/۴۹
۴۲	معلم این درس را خوب تدریس نمی‌کند.	۰/۴۵
۳۲	معلم درس انشاء رفتاری نامهربان دارد	۰/۴۴
۲۹	معلم انشاء آئین نگارش را آموزش نمی‌دهد.	۰/۴۳
۶۹	موضوعات انشاء کلاس انتخابی نیستند.	۰/۴۵
۶۸	بیشتر دانش‌آموزان هدف درس انشاء را نمی‌دانند	۰/۴۲

جدول ۴. خلاصه نتایج تحلیل عوامل مشکلات انشاء از دیدگاه دانش‌آموزان عامل شماره (۴)

(راهنمایی و انتخاب موضوع)

شماره	نام ماده‌ها	بارعاملی
۴۱	معلم دانش‌آموزان را راهنمایی درست در نوشتن نمی‌کند.	۰/۵۸
۱۶	معلم درباره موضوعات انشاء با دانش‌آموزان بحث و گفتگو نمی‌کند.	۰/۵۶
۳۸	معلم کتابها و مجلات کمکی برای نوشتن انشاء معرفی نمی‌کند.	۰/۵۴
۱	موضوعات انشاء که معلم می‌دهد جالب نیستند.	۰/۴۸
۱۴	معلم ما از نظر دانش‌آموزان در انتخاب موضوع انشاء استفاده نمی‌کند.	۰/۴۵
۱۲	انشاء درس دوست داشتنی نیست.	۰/۴۳
۵۲	موضوعاتی که به ما می‌دهند به زندگی مربوط نیستند.	۰/۰۴

دسته‌بندی مشکلات از دیدگاه دبیران

برای اینکه مشخص شود آیا داده‌ها برای استفاده از روش تحلیل عوامل مناسب هستند از دو آزمون KMO و بارتلت استفاده شد. مقدار KMO برابر $۰/۸۸$ و مقدار بارتلت نیز برابر $۷۶۳۰/۷$ بوده است که سطح رضایت بخشی معنی‌دار بود. در این مرحله ۶۶ ماده

اولیه پرسشنامه مشکلات انشاء با چرخش متعامد یا اورتاگونال از نوع واریماکس و با حداقل ضریب عامل $۰/۴۰$ با روش عناصر اساسی تحلیل عوامل شدند. آزمون اسکری نشان داد که براساس مقدار ارزش ویژه بزرگتر از یک حداکثر ۳ عامل از داده‌های موجود قابل استخراج هستند. تحلیل عوامل داده‌ها با ۸

روی عامل اول ۱۹ ماده، عامل دوم ۱۴ ماده و عامل سوم ۱۱ ماده جای گرفتند .

برای همسانی درونی ماده‌های عوامل سه‌گانه از ضریب آلفای کراباخ استفاده شد. ضرایب آلفای بدست آمده برای کل آزمودنیها به ترتیب برابر ۰/۹۴ و ۰/۸۵ و ۰/۸۰ بود. این ضرایب برای دبیران زن به ترتیب ۰/۹۶، ۰/۸۶ و ۰/۸۱ بود. برای دبیران مرد نیز به ترتیب برابر ۰/۹۴، ۰/۸۴ و ۰/۷۹ بود. همگی ضرایب در سطح رضایت‌بخشی معنی‌دار بودند ($P < 0/01$) ضرایب پایایی با روش اسپیرمن - براون و گاتمن همین نتایج را تأیید کرد. از ۶۶ ماده مشکلات ۴۴ ماده روی سه عامل قرار گرفت و ۲۲ ماده دیگر حذف شدند .

با روش تحلیل عوامل ماده‌های پرسشنامه‌های مشکلات درس انشاء از دیدگاه دانش‌آموزان و دبیران مورد بررسی قرار گرفت. اعمال این روش در نهایت به استخراج ۴ عامل برای دانش‌آموزان و ۳ عامل برای دبیران منجر شد. به عبارت دیگر روش تحلیل عوامل نشان داد که ماده‌های پرسشنامه مشکلات از دیدگاه دانش‌آموزان را می‌توان در چهار عامل زیر دسته‌بندی کرد. واریانس تبیین شده این عوامل ۳۸/۴ درصد بود .

۱. مشکلات ساختاری
۲. مشکلات اجرایی
۳. مشکلات تدریس
۴. راهنمایی و انتخاب موضوع

چرخش آزمایشی به بهترین ترکیب ماده‌ای و ساختار عاملی خود دست یافت. عوامل بدست آمده با توجه به محتوای ماده‌های آنها نامگذاری شدند. ارزش ویژه (و واریانس تبیین شده) عامل اول ۱۶/۵ (۲۵/۲ درصد)، عامل دوم ۴/۲ (۶/۸ درصد) و عامل سوم ۳/۵ (۵/۲ درصد) بود. در مجموع سه عامل ۳۷/۲ درصد واریانس پرسشنامه مشکلات انشاء را تبیین می‌کردند. نام عوامل، شماره محتوای ماده‌ها و بار عاملی آنها در جداول ۵ تا ۷ آمده است. برای توضیح بیشتر از هر عامل دو ماده که بیشترین بار عاملی را داشته‌اند آورده می‌شوند .

عامل اول (مشکلات مربوط به نوشتن)

ماده ۳۳. کمبود اطلاعات عمومی دانش‌آموزان .
ماده ۵۳. مشکل داشتن در تقسیم‌بندی انشاء به مقدمه، متن و نتیجه‌گیری .

عامل دوم (مشکلات مربوط به تدریس)

ماده ۱۸. عدم آموزش نکات اساسی برای نوشتن .
ماده ۱۷. عدم تشویق دانش‌آموزان به مطالعه و تحقیق .

عامل سوم (مشکلات آموزشی)

ماده ۲۱. تأکید بیشتر روی درس‌هایی مثل ریاضی و علوم تا انشاء .
ماده ۲۲. تعداد زیاد دانش‌آموزان در کلاس .

ماده‌های پرسشنامه مشکلات از دیدگاه دبیران را می‌توان در سه دسته زیر جای داد. واریانس تبیین شده این عوامل ۳۷/۲ درصد بود.

مقایسه مشکلات دسته‌بندی شده در دو گروه دبیران و دانش‌آموزان نشان می‌دهد که تقریباً سه عامل مربوط به دبیران با ۳ عامل اول مربوط به دانش‌آموزان همخوانی دارد. ولی دانش‌آموزان یک دسته دیگر از مشکلات را تحت عنوان راهنمایی و انتخاب موضوع به این عوامل اضافه کرده‌اند.

۱. مشکلات مربوط به نوشتن
 ۲. مشکلات مربوط به تدریس
 ۳. مشکلات آموزشی

جدول ۵. نتایج تحلیل عوامل مشکلات انشاء از دیدگاه دبیران عامل اول (مشکلات مربوط به نوشتن)

شماره	نام ماده‌ها	بارعاملی
۳۲	کمبود اطلاعات عمومی دانش‌آموزان	۰/۶۷
۵۳	مشکل داشتن در تقسیم‌بندی انشاء به مقدمه، متن و نتیجه‌گیری	۰/۶۶
۵۹	ناتوانی در طرح پرسش درباره موضوع	۰/۶۴
۶۴	ناتوانی و عدم دقت در ثبت وقایع و مشاهدات و نوشتن درباره آنها	۰/۶۳
۴۳	انجام ندادن تکالیف درس انشاء	۰/۶۲
۶۲	ناتوانی در استفاده از تجربیات	۰/۶۱
۶۱	ناتوانی در ساده نویسی و استفاده از جملات کوتاه	۰/۶۱
۴۹	استفاده از جملات و کلمات تکراری	۰/۶۰
۴۵	ناتوانی در سازمان دادن به افکار خود	۰/۶۰
۳۷	اهمیت کم این درس از نظر دبیران	۰/۵۸
۴۸	اهمیت کم این درس از نظر دانش‌آموزان	۰/۵۹
۵۸	ناتوانی در برقراری ارتباط درست بین کلمات	۰/۵۸
۶۰	ناتوانی در برقراری ارتباط درست بین جملات	۰/۵۸
۳۴	بی‌علاقگی در نوشتن انشاء	۰/۵۶
۴۰	کم‌حوصلگی در نوشتن انشاء	۰/۵۵
۵۵	عدم دسترسی به منابع و اطلاعات کمکی	۰/۵۲
۵۰	ناخوانا و بد خط نوشتن	۰/۵۱
۴۶	نامربوط بودن موضوعات انشاء به زندگی واقعی	۰/۵۰
۴۴	عدم استفاده از نظر دانش‌آموزان در انتخاب موضوع	۰/۴۸

جدول ۶. خلاصه نتایج تحلیل عوامل مشکلات انشاء از دیدگاه دبیران عامل دوم
(مشکلات مربوط به تدریس)

شماره	نام ماده‌ها	بارعاملی
۱۸	عدم آموزش نکات اساسی برای نوشتن انشاء	۰/۶۷
۱۷	عدم تشویق دانش‌آموزان به مطالعه و تحقیق	۰/۶۳
۴۷	عدم آموزش قواعد نگارش	۰/۵۹
۱۶	فرصت ندادن به دانش‌آموزان برای بحث و گفتگو	۰/۵۷
۱۹	بی توجهی معلمان به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان در نوشتن انشاء	۰/۵۷
۳۸	نداشتن اهداف انشاء توسط معلمان	۰/۵۴
۵۷	موضوعات انشاء متناسب با سن و توانایی دانش‌آموزان نیست	۰/۵۴
۳۱	رفتار خشن و آزار دهنده معلم	۰/۵۳
۵	خسته کننده بودن تدریس این درس	۰/۴۸
۲۶	نداشتن معیارهای مشخص برای ارزشیابی این درس	۰/۴۶
۳۹	غیرقابل فهم و سخت بودن موضوعات انشاء	۰/۴۵
۶	توجه بیشتر به نکات نگارشی تا محتوای انشاء	۰/۴۵
۲۴	در اختیار نداشتن موضوعات متنوع و مناسب	۰/۴۳
۴	نبودن کتابخانه در مدرسه و کمبود کتابهای مناسب	۰/۴۲
۲۸	نبودن کتابهای آموزشی	۰/۵۷

جدول ۷. خلاصه نتایج تحلیل عوامل مشکلات انشاء از دیدگاه دبیران عامل سوم (مشکلات آموزشی)

شماره	نام ماده‌ها	بارعاملی
	تأکید بیشتر روی درسهای مثل ریاضی و علوم تا انشاء	
	تعداد زیاد دانش‌آموزان در کلاس	
	دو زبانه بودن برخی از دانش‌آموزان	
	کوتاهی معلمان پایه‌های قبل در تدریس انشاء	
	مطالعه غیردرسی دانش‌آموزان کم است	

ادامه؟؟؟؟؟